

**SLOVNÍK SÚČASNEJ GENERÁCIE
PACIENTOV ZÁVISLÝCH
OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK**

M. TURČEK¹, B. BODNÁR²,
M. PATARÁK³, M. GROHOL⁴

¹ Psychiatrická klinika LFUK a UNB, Bratislava

² Centrum pre liečbu drogových závislostí Košice, Košice

³ II. Psychiatrická klinika SZU a FN sP F. D. Roosevelta,
Banská Bystrica

⁴ Psychiatrické oddelenie NsP Sv. Jakuba n.o., Bardejov

S ú h r n

Komunita závislých používa na označovanie psychoaktívnych látok, ako aj iných pojmov súvisiacich s ich užívaním slangové výrazy, ktoré sú často vzdialené od odborných termínov. Cieľom tejto práce je priniesť aktualizovaný slovník jedincov závislých od drog, ktorý okrem označovania drog všeobecne a špecifických látok pokrýva aj pojmy týkajúce sa rôznych aspektov adiktologickej problematiky. Pre profesionála, ktorý sa zaoberá diagnostikou a liečbou drogových závislostí, je ovládanie slangového jazyka dôležité pre prekonávanie bariér, efektívnejšiu komunikáciu s užívateľmi drog, identifikáciu závislých jedincov, ako aj pre možnosť posúdenia stupňa identifikácie jedinca so subkultúrou užívateľov drog.

K I ť o v é s l o v á : závislí jedinci – slangový jazyk – slovník pojmov

M. TURČEK, B. BODNÁR, M. PATARÁK, M. GROHOL / SLOVNÍK SÚČASNEJ NERÁCIE PACIENTOV ZÁVISLÝCH OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK

M. Turček, B. Bodnár, M. Patarák, M. Grohol:
GLOSSARY OF CURRENT GENERATION
OF PATIENTS ADDICTED TO PSYCHOACTIVE
SUBSTANCES

S u m m a r y

In the community of drug users, individuals often use slang terms to designate substances as well as other terms related to their use that are often far away from technical terms. The aim of this work is to create an updated glossary of individuals addicted to drugs. In addition to slang drug terms it also covers terms related to various aspects of addiction issues. For a professional that deals with diagnostics and treatment of drug addiction, it is important to know the slang language for overcoming barriers, effective communication with drug users, identifying dependent individuals, as well as for the possibility of assessing the degree of identification of individuals with a subculture of drug users.

Key words: addicts – slang language – glossary of terms

Úvod

Jedinci užívajúci návykové látky zriedka kedy používajú odborné výrazy pri komunikácii týkajúcej sa drog. Zvyčajne sa v jazyku ustalujú špecifické výrazy, ktoré komunita závislých používa na označovanie látok, ako aj iných pojmov súvisiacich s ich užívaním. Tento slovník sa časom môže meniť, a v našom regióne už viacero prác v minulosti prinieslo cenné informácie o slangových výrazoch závislých (Džodla, 1990; Vajdičková a Kolibáš, 1994; Súkeník, 2001). Osobitnú pozornosť si v tejto oblasti zaslúhuje Gáliková (2002), ktorá k problematike pristúpila systematicky z lexikografického hľadiska. V jej práci každé heslo obsahuje základné gramatické údaje, vysvetlenie významu, synonymá, frazeologizmy a slovné spojenia zachytené v reálnej komunikácii.

Domnievame sa, že po rokoch nastal čas na opätovnú aktualizáciu „slovníka závislých“. Možnosť rozumieť reči pacientov považujeme za cennú devízu každého odborníka v klinickej praxi, a preto sme sa rozhodli v spolupráci s pacientmi doplniť a revidovať pojmy, ktoré oni sami používajú v hovorovej komunikácii.

M. TURČEK, B. BODNÁR, M. PATARÁK, M. GROHOL / SLOVNÍK SÚČASNEJ NERÁCIE PACIENTOV ZÁVISLÝCH OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK

Metodika

Pojmy do slovníka sme zbierali od pacientov závislých od návykových látok, hospitalizovaných resp. liečených v rôznych regiónoch Slovenska (zastúpený bol západný, stredný aj východný región). Zber prebiehal priebežne v rokoch 2012 – 2016, v každom roku od aspoň troch pacientov.

Pre účel zberu údajov do slovníka súhlasilo so spoluprácou 23 respondentov (pacientov), z toho 18 mužov a päť žien. Štyria respondenti boli pacienti závislí od alkoholu, zvyšných 19 bolo závislých od rôznych (alebo viacerých) látok.

S každým respondentom bol vedený semištruktúrovaný rozhovor, v ktorom bol pacient vždy dotazovaný na vopred špecifikované okruhy/konkrétne termíny, týkajúce sa adiktologickej problematiky. Zoznam vopred špecifikovaných termínov obsahoval 90 položiek, respondentom bola na záver rozhovoru ponechaná aj možnosť doplniť slovník o slangové výrazy pre termíny, ktoré v zozname neboli uvedené.

Slovník pacientov závislých od návykových látok

Zobierané pojmy (a ich významy) sme zoradili abecedne do dvoch zoznamov. Prvý je tvorený pojmami označujúcimi drogy všeobecne, ako aj špecifické návykové látky (zoznam č. 1). Druhý je tvorený ďalšími pojmami používanými špecificky v komunite jedincov užívajúcich návykové látky, označujúcimi pomôcky pre prípravu a užívanie drog, vlastné užívanie drogy, prežívanie intoxikácie alebo odvykacieho stavu, liečbu, súvisiace osoby, zdravotníckych a iných pracovníkov a rôzne typy zariadení (zoznam č. 2). V oboch zoznamoch je najprv *kurzívou* uvedený slangový pojem a k nemu vysvetľujúci (odborný) výraz.

Zoznam slangových pojmov 1

Pojmy označujúce návykové látky

áčko – acetón

alpský rízling – alpa zmiešaná s ovocným vínom (čučom)

anjelský prach – fencyklidín (PCP)

béčko – heroín (nekvalitný), kodeín

benzáč – benzodiazepíny

biele/bielô – víno; kokaín; metamfetamín

bíro/bírko – pivo

**M. TURČEK, B. BODNÁR, M. PATARÁK, M. GROHOL / SLOVNÍK
SÚČASNEJ NERÁCIE PACIENTOV ZÁVISLÝCH
OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK**

blant/blant – marihuana zabalená v tabakovom liste do podoby cigary

bodky – metamfetamín

borka – borovička

burina – marihuana

ciášik – muchotrávka; lysohlávka

ciga – tabaková cigareta

cukor – heroín; metamfetamín

cyklista – LSD

čaj – výluh z marihuany

čaras – hašíš

červené/červenô – víno

česká sol – metamfetamín

čokoláda – hašíš

déčko – durman obyčajný

diák/diáky – diazepam

doping – droga (všeobecne)

droga bohov – mezkalín

dym – tabakový dym

džungla – durman obyčajný; ľuľkovec zlomocný

éčko – MDMA

ekina – MDMA

extáza – MDMA

fehír – metamfetamín

fet – droga (všeobecne); prchavé látky

fr'an – destilát

fumo – hašíš

ganja/gandža – marihuana

gras/gres – marihuana

háčko – heroín

haš – hašíš

herák – heroín

hnedé/hnedko – heroín

hofmančák – Hoffmanove kvapky (zmes etanolu a dietyléteru)

hríbik – muchotrávka; lysohlávka

hubal/hubička – muchotrávka; lysohlávka

chlast/chlast – alkohol

chmel – pivo

joint/džoint – marihuana

kakao – heroín (nekvalitný)

kaktus/kaktusík – mezkalín

kameň – heroín (kvalitný)

**M. TURČEK, B. BODNÁR, M. PATARÁK, M. GROHOL / SLOVNÍK
SÚČASNEJ NERÁCIE PACIENTOV ZÁVISLÝCH
OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK**

kapusta – marihuana
karamel – heroín
káva – výluh z marihuany
keksík – kokaín
klepka/klepky – benzodiazepíny
kocka – hašiš
koks – kokaín
kokeš/kokík – kokaín
kola – kokaín
koleso/kolo – MDMA
konope – kanabinoidy; marihuana
kráľovská koruna – kokaín
kryštál – kokaín crack; metamfetamín
kyselina – LSD
lampa – marihuana pestovaná pod lampou
lentilka/lentilky – benzodiazepíny; MDMA
lieh – destilát
mak/makovica – ópium
makak – marihuana
mariška/mariša – marihuana
Mary Jane – marihuana
matroš – droga (všeobecne)
medicínka – alkohol
model – druh marihuany
nepál-nehas – hašiš
obrázková knižka – durman obyčajný
ochmančák – Hoffmanove kvapky (zmes etanolu a dietyléteru)
omietka – heroín (nekvalitný)
pálenka – destilát
palivo – destilát
panák – destilát
papier/papierik – LSD
parno – metamfetamín
pěčko – metamfetamín
pedro – metamfetamín
perie/peří – metamfetamín
perník – metamfetamín
pervitín – metamfetamín
píjatika – alkohol
piko/piknes – metamfetamín
pipáz/pipázka – marihuana

**M. TURČEK, B. BODNÁR, M. PATARÁK, M. GROHOL / SLOVNÍK
SÚČASNEJ NERÁCIE PACIENTOV ZÁVISLÝCH
OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK**

pivko/pivec – pivo
poldeci – destilát
polliter – pivo
seno – marihuana
skero – marihuana
skleník – marihuana pestovaná v skleníku
sneh – kokaín; metamfetamín
speed/spíd – amfetamíny; kokaín
subáč – buprenorfín
šestbomba – riedidlo C-6000
šnaps – destilát
špek – marihuana
špiritus – destilát
šprot – marihuana
štof – heroín
tabletk/tabletky – benzodiazepíny; barbituráty
téčko – toluén; tramadol
techo/teko – toluén
tekutá extáza – kyselina gamahydroxymaslová (GHB)
tekutý chlieb – ópium
THC – kanabinoidy
tovar – droga (všeobecne)
tráva – marihuana
trip – LSD
tuhé – destilát
vec/veci – droga (všeobecne); metamfetamín
vínčko/vínčisko – víno
vitamín/vitamíny – droga (všeobecne)
zelené – marihuana
zelenina/zelina – marihuana
zelí – marihuana
známka – LSD
zvary – metamfetamín
žlté – metamfetamín
žváro – tabaková cigareta

M. TURČEK, B. BODNÁR, M. PATARÁK, M. GROHOL / SLOVNÍK SÚČASNEJ NERÁCIE PACIENTOV ZÁVISLÝCH OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK

Zoznam slangových pojmov 2

Iné pojmy používané jedincami závislými od návykových látok

- absták* – odvykací stav
apatéka/apotieka – lekáreň
átéčko – odvykacia liečba
bachárka – zdravotná sestra
basá – väzenie
blázinec/blázninec – psychiatrické oddelenie/klinika/nemocnica/liečebňa
bluntovať/blantovať – aplikácia marihuany fajčením
bodkovať – aplikácia pervitínu fajčením
bongo – pomôcka na fajčenie marihuany
brat – díler
bratranec – díler
brko – pomôcka na fajčenie marihuany
buchna – striekačka
buchnúť si – i.v. aplikácia drogy
byť mimo/mimóza – intoxikácia sprevádzaná nešpecifikovanými (psychotickými) symptómami
byť na blato – intoxikácia drogou (všeobecne)
byť na tripe – intoxikácia drogou (všeobecne); intoxikácia halucinogénmi
byť nadrogovaný – intoxikácia drogou (všeobecne)
byť naspídovaný/napumpovaný/odpálený/nastrelený/vystrelený – intoxikácia drogou (všeobecne); intoxikácia psychostimulanciami
byť prepnutý – intoxikácia sprevádzaná nešpecifikovanými (psychotickými) symptómami
byť rozbitý – intoxikácia drogou (všeobecne)
byť sfetovaný – intoxikácia drogou (všeobecne); intoxikácia prchavými látkami
byť skoksovaný – intoxikácia kokaínom
byť štatý – intoxikácia alkoholom
byť v kine – intoxikácia sprevádzaná zvýšenou fantazijnou aktivitou
byť v nálade – intoxikácia sprevádzaná zmenenou náladou
byť v stave/mať stav – intoxikácia sprevádzaná nešpecifikovanými (psychotickými) symptómami
byť vymletý/vypatlaný – intoxikácia sprevádzaná zhoršenou pamäťou
byť zhulený – intoxikácia marihuanou
byť zjetý – intoxikácia drogou (všeobecne)
cajt/cajti – príslušník polície
cirkus – policajná stanica
cvokár – psychiater

M. TURČEK, B. BODNÁR, M. PATARÁK, M. GROHOL / SLOVNÍK SÚČASNEJ NERÁCIE PACIENTOV ZÁVISLÝCH OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK

cvokáreň/cvokhaus – psychiatrické oddelenie/klinika/nemocnica/liečebňa

četník – príslušník polície

čiara – dávka drogy pripravená na šnupanie

čistka – detoxifikácia

čmuchač – závislý od prchavých látok

dať si do kábla/káblovanie – i.v. aplikácia drogy

dať si do rúry/rúrovanie – i.v. aplikácia drogy

dať si jedno/ísť na jedno – konzumácia alkoholu

dať si medicínu/ísť na medicínu – konzumácia alkoholu

detox – detoxifikácia

diera – väzenie; palimpsest (alkoholické okno)

dilino/dilo/díloš/dílko – díler

dobiť baterky – konzumácia alkoholu

dokopnutie – prvá ranná dávka drogy (pri i.v. drogách)

doktor – díler (predáva „vitamíny“); lekár (všeobecne)

dotiahnutie – prvá ranná dávka drogy (pri fajčení a šnupaní)

drogáč/drogoš – závislý jedinec (všeobecne)

drogéria – lekáreň

dvojka – striekačka

džangnúť si/džanknúť si – i.v. aplikácia drogy

fajčiť cez sklo – aplikácia pervitínu fajčením

feták – závislý jedinec (všeobecne); závislý od prchavých látok

fetoš – závislý jedinec (všeobecne); závislý od prchavých látok

fetovať – aplikácia drogy inhaláciou

fíčať na droge – byť závislý

fízel – príslušník polície

fízláreň – policajná stanica

fleš – prvotný intenzívny účinok pri užití drogy

flojd – príslušník polície

fúkať – aplikácia drogy inhaláciou

guma – príslušník polície

haluz/haluška – halucinácia (intoxikačná)

hlad – plúšť

hotový – závislý jedinec (všeobecne)

huliť/húliť – aplikácia marihuany fajčením

chemky – aditíva k droge

chlpatý – príslušník polície

ičko – ihla

ihličkár – závislý od drog s i.v. aplikáciou

inzulínka – striekačka

ísť na droge – byť závislý

M. TURČEK, B. BODNÁR, M. PATARÁK, M. GROHOL / SLOVNÍK SÚČASNEJ NERÁCIE PACIENTOV ZÁVISLÝCH OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK

- kapor* – doznievajúci alebo neskorý účinok po užití drogy
kapurkova – konzumácia alkoholu „na rozlúčku“
klepať – užívanie návykových liekov/drog všeobecne
kocovina – plúšť
kolajnica – dávka drogy pripravená na šnupanie
krajina múdrych hláv – nemocnica
kriminál – väzenie
kríza – odvykací stav
kúriť – aplikácia drogy fajčením
kyselina/kyselka – kyselina citrónová (aditívum)
láger – väzenie
lajna – dávka drogy pripravená na šnupanie
lekár – díler (predáva „vitamíny“)
lietať – intoxikácia sprevádzaná derealizáciou/depersonalizáciou
listonoš – díler
loch – väzenie
lufka/lufka – pomôcka na fajčenie marihuany
lyžica – pomôcka na miešanie a varenie drog
mať stihomana/stín – intoxikácia sprevádzaná paranoidným myslením
mať úlet – intoxikácia sprevádzaná zmeneným vnímaním času/priestoru
mengele – psychiater
mučiareň – policajná stanica
nádobíčko – sada pomôcok na i.v. aplikáciu drogy
nakopnúť sa – i.v. aplikácia drogy
napumpovať sa – i.v. aplikácia drogy
narkoman/narkáč/narkoš – závislý jedinec (všeobecne); závislý od drog s i.v. aplikáciou
naspíďovať sa – i.v. aplikácia drogy
nastreliť sa – i.v. aplikácia drogy
nástup – začínajúci alebo skorý účinok po užití drogy
nerváky – odvykací stav
obchod – lekárne
odvykačka – odvykacia liečba
okno – palimpsest (alkoholické okno)
pácnuť si – i.v. aplikácia drogy
pakáreň – psychiatrické oddelenie/klinika/nemocnica/liečebňa
pándle/pangl/pangel – príslušník polície
pangláreň – policajná stanica
pichnúť si – i.v. aplikácia drogy
plytko – plúšť
poliš – príslušník polície

M. TURČEK, B. BODNÁR, M. PATARÁK, M. GROHOL / SLOVNÍK SÚČASNEJ NERÁCIE PACIENTOV ZÁVISLÝCH OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK

popos – papierik na ušúľanie jointu
popravka/na popravku – prvá ranná dávka alkoholu
posilovačka/posilňovačka – posilňovacia odvykacia liečba
prekopnutie – predávkovanie
preplach – detoxikácia
prestrelenie – predávkovanie
prešlah/prešlahnutie – predávkovanie
pribiť sa – i.v. aplikácia drogy
psycha – psychiatrické oddelenie/klinika/nemocnica/liečebňa
psychoš – psychiater
pumpa – striekačka
pumpáreň – výdajňa zdravotníckych potrieb
ranná káva – prvá ranná dávka drogy
rozbíjačka – palimpsest (alkoholické okno)
sersam – striekačka
sestra – zdravotná sestra
skladačka – dávka drogy zabalená do papierového obalu
smažka – závislý jedinec (všeobecne)
snajfka – trubička na fajčenie
socka – závislý v terminálnom štádiu závislosti
spamätačka – odvykacia liečba
šalený dom – psychiatrické oddelenie/klinika/nemocnica/liečebňa
šlahnúť si – i.v. aplikácia drogy
šlapať na droge – byť závislý
šnupať/šňupať – aplikácia drogy inhaláciou
špitál – nemocnica
štartovné – prvá ranná dávka drogy
štupel/štupel – pomôcka na miešanie a varenie drog
tabletkáreň – lekáreň
tábor – väzenie
tahať – aplikácia drogy fajčením
tantalové muky – plúšť
trepnúť si – i.v. aplikácia drogy
turma – väzenie
ústav – psychiatrické oddelenie/klinika/nemocnica/liečebňa
varič – výrobca pervitínu
vata tučná – filter s použiteľným zvyškom drogy
väzenie – resocializačné zariadenie
včielka – striekačka
vedúci – ošetrovateľ
vercajg – sada pomôcok na i.v. aplikáciu drog

M. TURČEK, B. BODNÁR, M. PATARÁK, M. GROHOL / SLOVNÍK SÚČASNEJ NERÁCIE PACIENTOV ZÁVISLÝCH OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK

vševed – lekár (všeobecne)
vydumovať – aplikácia marihuany fajčením
výklad – palimpsest (alkoholické okno)
výpadok – palimpsest (alkoholické okno)
vyprošťovák – prvá ranná dávka drogy/alkoholu
vyrovnávačka – prvá ranná dávka drogy
vystúpiť zo seba – intoxikácia sprevádzaná derealizáciou/depersonalizáciou
zásobovač – díler
zátku – pomôcka na miešanie a varenie drog
závislák – závislý jedinec (všeobecne)
zdroj – lekárneň
zelený – príslušník polície
zlatá dávka/rana/strela/šleha – letálna intoxikácia
zmrd – príslušník polície
zvráť – aplikácia heroínu fajčením
žandár – príslušník polície
žiarovka – pomôcka na zohriatie/varenie drogy
žihadlo – ihla

Záver

Chápeme, že nami zostavený slovník nemôže byť úplný, a že sa bude časom znova nevyhnutne meniť. Za jeho výhodu oproti niektorým iným prácam považujeme, že pojmy v ňom pochádzajú priamo od závislých pacientov z rôznych regiónov Slovenska, a teda má potenciál zachytiť najčastejšie termíny používané väčšinou komunity užívateľov drog. Pre profesionála, ktorý sa zaoberá diagnostikou a liečbou drogových závislostí, je ovládanie slangového jazyka dôležité pre prekonávanie bariér, efektívnejšiu komunikáciu s užívateľmi drog, identifikáciu závislých jedincov, ako aj na posúdenie stupňa identifikácie jedinca so subkultúrou užívateľov drog resp. drogovovo závislých. Tak ako aj naši predchodcovia, uvítame každú ďalšiu aktualizáciu slovníka.

Vyhlasenie autorov o konflikte záujmov: Žiaden deklarováný potenciálny konflikt záujmov vo vzťahu k tejto publikácii.

L i t e r a t ú r a

Džodla, P.: Z folklóru toxikomanov delikventov. Protialkohol Obz, 25, 1990, 6, s. 353
– 356

**M. TURČEK, B. BODNÁR, M. PATARÁK, M. GROHOL / SLOVNÍK
SÚČASNEJ NERÁCIE PACIENTOV ZÁVISLÝCH
OD PSYCHOAKTÍVNYCH LÁTOK**

Gáliková, A.: K sociolektom vybraných alternatívnych a marginálnych kultúr. Jazykovedný časopis, 53, 2002, 2, s. 97 – 110

Súkeník, L.: Nomina et synonyma psychoaktívnych látok. Alkohol Drog Záv (Protialkohol Obz), 36, 2001, 1, s. 39 – 47

Vajdičková, K. – Kolibáš, E.: Slovník súčasnej generácie drogovu závislých. Protialkohol Obz, 29, 1994, 3, s. 127 – 129

Doručené do redakcie: 5. 11. 2016

Prijaté na publikovanie: 18. 12. 2016

Adresa autora: MUDr. Michal Turček, PhD.
Psychiatrická klinika LFUK a UNB
Mickiewiczova 13, 813 69 Bratislava
michal.turcek@fmed.uniba.sk